

PL

PL

PL

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 2.7.2008
KOM(2008) 412 wersja ostateczna

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO ORAZ
KOMITETU REGIONÓW**

**Odnowiona agenda społeczna:
Możliwości, dostęp i solidarność w Europie XXI wieku**

{SEK(2008) 2156}
{SEK(2008) 2157}
{SEK(2008) 2178}
{SEK(2008) 2184}

SPIS TREŚCI

1.	Wprowadzenie.....	3
2.	Społeczny wymiar Europy – czas na odnowę i ożywienie	4
3.	Odnowiona agenda społeczna na rzecz możliwości, dostępu i solidarności: cele.....	7
4.	Odnowiona agenda społeczna na rzecz możliwości, dostępu i solidarności: priorytety	8
4.1.	Dzieci i młodzież przyszłością Europy	8
4.2.	Inwestowanie w ludzi, ilość i jakość miejsc pracy oraz nowe umiejętności	9
4.3.	Mobilność.....	11
4.4.	Dłuższe i zdrowsze życie	12
4.5.	Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym.....	14
4.6.	Walka z dyskryminacją.....	15
4.7.	Możliwości, dostęp i solidarność w kontekście międzynarodowym	17
5.	Odnowiona agenda społeczna na rzecz możliwości, dostępu i solidarności: instrumenty.....	17
5.1.	Prawodawstwo UE.....	18
5.2.	Dialog społeczny	18
5.3.	Otwarta metoda koordynacji.....	19
5.4.	Finansowanie ze środków UE.....	20
5.5.	Partnerstwo, dialog i komunikacja.....	21
5.6.	Zagwarantowanie, że wszystkie dziedziny polityki przyczyniają się do promowania możliwości, dostępu i solidarności	21
6.	Wnioski	22

1. WPROWADZENIE

Postęp technologiczny, globalizacja i zjawisko starzenia się ludności zmieniają społeczeństwa europejskie. W ostatnich latach tempo zmian wzrosło. Europejczycy żyją dłużej, zdrowiej, pojawiły się nowe modele rodziny i nowe modele zatrudnienia. Zmianie ulegają również wartości i relacje pomiędzy pokoleniami. Przed Europejczykami otwierają się niespotykane dotąd możliwości, mają większy wybór, a warunki ich życia polepszają się. Unia Europejska, szczególnie dzięki strategii lizbońskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, większej integracji rynku i stabilności makroekonomicznej, przyczyniła się do stworzenia tych możliwości, stymulując zatrudnienie i mobilność.

Równocześnie jednak nadal istnieją poważne problemy: zbyt wiele osób jest zawodowo nieaktywnych lub bezrobotnych i zbyt wiele młodych osób przedwcześnie przerywa naukę, przez co wciąż zbyt wiele osób żyje w ubóstwie (w szczególności dzieci i osoby starsze) oraz w sytuacji wykluczenia społecznego. Pojawiły się również nowe problemy – starzejące się i zamożne społeczeństwo oznacza większe obciążenie demograficzne i częstsze występowanie typowych dla bogatych społeczeństw chorób, takich jak otyłość czy stres. Dodatkowo, oprócz całego szeregu głębokich zmian społecznych, rok 2008 przyniósł ze sobą również spowolnienie tempa wzrostu gospodarczego w skali światowej, wzrost rywalizacji o ograniczone zasoby, w tym o żywność i energię, oraz ciągle zawirowania na rynkach finansowych. Pomimo że ekonomia UE powinna, dzięki solidnym fundamentom, dobrze znosić te zewnętrzne wstrząsy, ostatnie tego typu wydarzenia, w tym dramatyczny wzrost cen żywności i ropy naftowej, wywołują pewne obawy. Wydarzenia te w nieproporcjonalnej mierze dotyczą osoby żyjące w ubóstwie. Ponadto, pomimo że sondaże opinii publicznej wykazują, że Europejczycy są ogólnie zadowoleni z jakości życia, martwią się oni o przyszłość i obawiają się, że w nadchodzących latach ich dzieciom powodzić się będzie gorzej.

Polityka społeczna powinna **nadążać** za zmieniającymi się realiami – powinna być elastyczna i sprawnie reagować na zmiany. Wyzwaniu temu należy sprostać na wszystkich poziomach zarządzania.

Odpowiedzialność za działania w dziedzinie społecznej leży głównie w gestii państw członkowskich i działania te powinny być podejmowane na poziomie najbliższym obywatela: krajowym lub niższym. Kompetencje i obowiązki UE w dziedzinie społecznej są ograniczone. Jednakże UE, z jej wspólnymi wartościami i zasadami oraz mechanizmami solidarności, posiada wyjątkową pozycję umożliwiającą działanie w ramach partnerstwa z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami oraz wspieranie współpracy w zarządzaniu zmianami społeczno-gospodarczymi, a w szczególności zmianami, jakie pociągają za sobą globalizacja i technologie. W ciągu ubiegłych pięćdziesięciu lat UE skutecznie reagowała na pojawiające się wyzwania w dziedzinie społecznej, stymulując wzrost gospodarczy i zatrudnienie w ramach solidnej polityki makroekonomicznej, promując równość płci, walcząc z dyskryminacją, wspierając partnerstwo społeczne, poprawiając warunki pracy oraz zapewniając spójność społeczną poprzez eliminowanie nierówności pomiędzy regionami i pomoc w dostosowaniu się do przemian gospodarczych.

Obecnie wyzwaniem jest rozwijanie tych solidnych podstaw poprzez realizowanie **odnowionej agendy społecznej**. Podstawowe cele zostały określone w Traktacie. Należy odnowić środki do osiągnięcia tych celów. Należy skoncentrować się na **wzmocnieniu pozycji i stworzeniu odpowiednich warunków** dla obywateli, tak by mogli oni realizować swój potencjał, równocześnie należy jednak pomagać tym, którzy tego nie potrafią.

Agenda nie może ograniczać się do tradycyjnych kwestii społecznych. Musi ona mieć charakter **przekrojowy** i wielowymiarowy, obejmujący szeroki wachlarz dziedzin, począwszy od polityki w zakresie rynku pracy, po edukację, ochronę zdrowia, kwestie imigracji i dialog międzykulturowy. W praktyce działania gospodarcze i społeczne w UE i na poziomie krajowym wzajemnie się wspierają i uzupełniają. Dlatego też niniejsza odnowiona agenda społeczna jest w pełni spójna ze strategią lizbońską na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia oraz wzmacnia ją.

Odnowiona agenda społeczna określona w niniejszym komunikacie oparta jest na **możliwościach, dostępie i solidarności**. Stwarzanie możliwości wymaga ciągłych wysiłków na rzecz lepszych i liczniejszych miejsc pracy i wzrostu dobrobytu. Oznacza to zniesienie barier, ułatwianie mobilności, walkę z dyskryminacją, promowanie równości płci, wspieranie rodzin i zwalczanie nowych form wykluczenia społecznego. Aby móc korzystać z możliwości, potrzeba dostępu – do edukacji, opieki zdrowotnej i usług socjalnych użyteczności publicznej. Obywatele powinni mieć możliwość czynnego udziału w społeczeństwach, w których żyją, i integracji z nimi. Osoby oraz regiony, które nie potrafią poradzić sobie z wysokim tempem zmian i pozostają w związku z tym w tyle, potrzebują wsparcia. Z tego też względu odnowiona agenda społeczna jest również agendą solidarności – oznacza nasilenie działań na rzecz walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz badanie nowych sposobów wspierania obywateli w dostosowaniu się do globalizacji i rozwoju technologii. UE musi zatem wypracować innowacyjne rozwiązania w zakresie tworzenia ram politycznych oraz w swoim prawodawstwie, we wspieraniu spotkań umożliwiających wymianę dobrych praktyk i w stymulowaniu nowych podejść.

Niniejsza odnowiona agenda społeczna uwzględnia wyniki szeroko zakrojonych konsultacji społecznych¹, które Komisja rozpoczęła w 2007 r. w celu dokonania oceny zmieniających się realiów społecznych w Europie. Agenda określa szereg konkretnych środków dotyczących priorytetowych obszarów określonych w niedawno opublikowanym przez Komisję Europejską komunikacie „Możliwości, dostęp i solidarność: ku nowej wizji społecznej Europy XXI wieku”².

2. SPOŁECZNY WYMIAR EUROPY – CZAS NA ODNOWĘ I OŻYWIENIE

Wspólne wartości społeczne są w sposób nierozzerwalny związane z poczuciem tożsamości europejskiej i od początku stanowiły podstawę procesu integracji europejskiej. Polityka UE ma wyraźny wymiar społeczny i pozytywne oddziaływanie społeczne: strategia lizbońska przyczyniła się do stworzenia lepszych i liczniejszych miejsc pracy. Unia gospodarcza i walutowa (UGW) oraz euro zagwarantowały stabilność cen, łatwiejsze tworzenie miejsc pracy i stabilny wzrost gospodarczy. Polityka spójności dostarczyła wsparcia dla mniej rozwiniętych regionów UE i grup znajdujących się w mniej korzystnej sytuacji. Jednolity rynek stworzył nowe możliwości, uwzględniając społeczne konsekwencje otwarcia rynków i reagując na nie. Polityka zatrudnienia i polityka społeczna UE przyczyniły się do poprawy warunków zatrudnienia (w tym bezpieczeństwa i higieny pracy), do promowania równości szans i integracji społecznej oraz do walki z dyskryminacją, rasizmem i ksenofobią.

¹ http://ec.europa.eu/citizens_agenda/social_reality_stocktaking/index_pl.htm

² COM(2007) 726, 20.11.2007.

Kolejne etapy rozszerzania UE o nowe państwa członkowskie odegrały znaczącą rolę w umacnianiu demokracji i praw podstawowych oraz w zwiększaniu dobrobytu w całej UE. W miarę jak umacniają się gospodarki nowych państw członkowskich Europa odnotowuje sukcesy w procesie „konwergencji społecznej”, choć proces ten jeszcze się nie zakończył. W ramach tego procesu ważną rolę odegrały również normy europejskie oraz zasady i wytyczne UE. Osiągnięta konwergencja stanowi dowód na to, jaką moc mają wspólne wartości społeczne Europy, oraz jak duża jest zdolność UE do wspierania ich rozwoju. Podsumowując, rozszerzenie UE umożliwiło skuteczne upowszechnienie zasady równości szans na całym kontynencie.

Podstawowe cele społeczne Europy pozostają niezmienione: zdecydowane zaangażowanie w tworzenie harmonijnych i spójnych społeczeństw, opierających się na zasadzie integracji i przestrzegających fundamentalnych praw w ramach zdrowej, społecznej gospodarki rynkowej. Zostało to jasno określone w celach Unii i w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej.

Rozwój wydarzeń wymaga jednak przeglądu środków, nie celów. Główną siłą kształtującą rzeczywistość naszych czasów jest **globalizacja**.

Stanowi ona o znaczącej różnicy zarówno co do przesłanek, jak i priorytetów europejskiej agendy społecznej. W czasach poprzedniego pokolenia, w miarę jak poszerzał się i pogłębiał jednolity rynek europejski, w kontekście społecznym poczyniono olbrzymie postępy. W latach osiemdziesiątych XX wieku agenda społeczna postrzegana była jako rodzaj gwarancji, że restrukturyzacja przemysłu, ujęta w agendzie z 1992 r., zostanie zaakceptowana. Skoncentrowano się wówczas na ochronie zatrudnienia oraz potrzebie zapewnienia zgody pomiędzy partnerami społecznymi, co miało ułatwić wprowadzanie zmian w przemyśle. W dzisiejszych czasach potrzebna jest znacznie szersza agenda, która pozwoli Europie w pełni wykorzystać możliwości, jakie przynosi ze sobą globalizacja, wesprzeć obywateli w dostosowywaniu się do zmieniających się realiów i okazać solidarność z tymi, dla których zmiany te mają negatywne skutki.

W połączeniu z globalizacją szybki **rozwój technologii** ma wiele konsekwencji dla społeczeństwa i wywiera znaczący wpływ na politykę społeczną³. Rozwój ten zwiększa popyt na umiejętności, co przyczynia się do zwiększenia różnic pomiędzy wykwalifikowanymi i niewykwalifikowanymi pracownikami. Średnia stopa bezrobocia wśród osób o niskich kwalifikacjach wynosi około 10 %, w porównaniu z 7 % wśród osób z wykształceniem średnim II stopnia i 4 % wśród osób z wykształceniem wyższym. Nadrzędną kwestią społeczną w bardziej długoterminowej perspektywie jest określenie sposobu wyposażania obywateli we właściwe umiejętności, tak aby w nowoczesnej gospodarce dysponowali oni – jako pracownicy, przedsiębiorcy i konsumenci – lepszymi możliwościami działania. Nie jest to jedynie kwestia szkolenia zawodowego w jego tradycyjnym rozumieniu. Jest to również kwestia tego, na jakie umiejętności i kwalifikacje istnieje zapotrzebowanie w kontekście nowego rodzaju gospodarki, i jak umożliwić obywatelom skuteczne ich rozwijanie. Dlatego też UE intensywnie inwestuje w rozwój umiejętności, we wspieranie rozwoju bardziej efektywnych i zrównoważonych rynków pracy i systemów społecznych, łączących w sobie

³ Zob. także towarzyszący dokument roboczy służb Komisji „A renewed social agenda for Europe: Citizens Wellbeing in the Information Society” („Odnowiona agenda społeczna dla Europy: Dobrobyt obywateli w społeczeństwie informacyjnym”)

elastyczność i bezpieczeństwo, a także promuje mobilność w ramach kształcenia i szkolenia ustawicznego oraz wiedzę i innowacje.

Zmiany demograficzne są motorem przemian społecznych i wymagają innowacyjnych rozwiązań w zakresie poszczególnych obszarów polityki. Wzrost średniej długości życia stanowi jedno z największych osiągnięć Europy. Jednakże połączenie zjawisk starzenia się europejskich społeczeństw i obniżonej płodności sprawia, że niezbędne staje się wprowadzenie poważnych zmian w naszym sposobie życia, pracy i przygotowaniu do emerytury. Według przewidywań do 2050 r. liczba mieszkańców Europy mieszcząca się w grupie wiekowej od 15 do 64 lat zmniejszy się o 48 milionów, a współczynnik obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku nieprodukcyjnym w tym samym okresie podwoi się⁴. Publiczne wydatki socjalne muszą dostosować się w sposób elastyczny, uwzględniając zjawisko starzenia się społeczeństwa europejskiego i zmieniające się modele zatrudnienia. Zwiększenie wydajności i skuteczności systemów opieki społecznej, przede wszystkim dzięki lepszym zachętom, lepszej administracji i ocenie oraz ustalaniu priorytetów w zakresie programów wydatków stało się niezmiernie istotne dla zapewnienia długoterminowej stabilności finansowej europejskich modeli społecznych. Wraz z państwami członkowskimi UE stara się stawić czoła wspólnym wyzwaniom, wspierając ich wysiłki mające na celu zapewnienie sprawiedliwości i stabilności finansowej w obliczu niezbędnej reformy systemu ochrony zdrowia i systemu emerytalnego. Rada zwróciła się niedawno do Komisji i Komitetu Polityki Gospodarczej UE o bardziej szczegółową analizę wydatków socjalnych i reform niezbędnych do zapewnienia sprawiedliwości, wydajności i skuteczności⁵ (zob. dokument towarzyszący).

Imigracja ma duże znaczenie dla zatrudnienia, wzrostu gospodarczego i dobrobytu w Unii Europejskiej. Z powodu zmian demograficznych i niedoborów na rynkach pracy w pewnych sektorach i regionach w nadchodzących latach prawdopodobnie wzrośnie popyt na migrujących pracowników, zwłaszcza tych o szczególnych kwalifikacjach. Państwa członkowskie potwierdziły również znaczenie podejmowania na poziomie UE wspólnych działań w celu stawienia czoła wyzwaniom związanym z imigracją oraz **integracją**.

Komisja zaproponowała niedawno wszechstronną wspólną politykę imigracyjną dla Europy⁶, która zapewni koordynację działań oraz będzie promowała dobrobyt, solidarność i bezpieczeństwo. Aby zrealizować ten potencjał, imigracji muszą od samego początku towarzyszyć działania mające na celu ułatwienie skutecznej integracji, między innymi nauka języka kraju przyjmującego. To pociąga za sobą również szereg innych trudnych wyzwań i wymaga działań w różnych sektorach, takich jak ochrona zdrowia, gospodarka mieszkaniowa i edukacja.

Zmiany klimatyczne i nowe modele wykorzystania energii stworzą nowe możliwości, będą miały również wpływ na sytuację społeczną. UE, nadająca ton międzynarodowym działaniom na rzecz rozwiązania problemu zmian klimatycznych, analizuje również ich konsekwencje społeczno-gospodarcze i opracowuje polityki wspierające proces przystosowywania się do nich. Niezmiernie istotne dla ogólnego dobra przyszłych pokoleń jest przekształcenie gospodarki europejskiej w gospodarkę opartą na technologiach niskoemisyjnych i zasadach

⁴ Stosunek liczby osób po 65 roku życia do liczby osób w wieku produkcyjnym (15–64) z obecnego poziomu 1 do 4 wzrośnie w 2050 r. do poziomu 1 do 2.

⁵ Konkluzje Rady ECFIN z dnia 14 maja 2008 są dostępne pod adresem: http://www.consilium.europa.eu/euDocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ecofin/100325.pdf

⁶ COM(2008) 359, 17.6.2008.

zrównoważonego rozwoju. UE może pomóc w wykorzystaniu nowych możliwości rozwoju gospodarczego i stworzeniu „zielonych miejsc pracy”, podtrzymując jednocześnie solidarność ze słabszymi grupami społecznymi oraz działając w porozumieniu z partnerami społecznymi. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na zagrożenie „ubóstwem energetycznym”.

3. ODNOWIONA AGENDA SPOŁECZNA NA RZECZ MOŻLIWOŚCI, DOSTĘPU I SOLIDARNOŚCI: CELE

Odnowiona agenda społeczna oparta jest na trzech powiązanych ze sobą i równie istotnych celach:

- Tworzenie możliwości: tworzenie możliwości oznacza tworzenie liczniejszych i lepszych miejsc pracy i ułatwianie mobilności. W społeczeństwach wyznających zasadę równości żadne bariery jakiegokolwiek typu nie powinny stać nikomu na drodze. Oznacza to konieczność zagwarantowania każdemu szansy na rozwój jego potencjału w poszanowaniu różnorodności Europy, i jednoczesne rozwiązanie problemu zarówno jawnej, jak i pośredniej dyskryminacji oraz walkę z rasizmem i ksenofobią.
- Zapewnianie dostępu: zważywszy na bardzo zróżnicowane warunki startu życiowego, nie można zagwarantować możliwości, nie polepszając jednocześnie dostępu dla osób znajdujących się w najtrudniejszym położeniu. Wszyscy obywatele muszą mieć łatwy dostęp do dobrej jakości edukacji, ochrony socjalnej, opieki zdrowotnej i usług, które mogą przyczynić się do przezwyciężenia nierówności na starcie oraz umożliwić wszystkim dłuższe i zdrowsze życie. Młodzi Europejczycy powinni być odpowiednio przygotowani, by móc wykorzystywać pojawiające się możliwości. Wszyscy Europejczycy powinni mieć dostęp do edukacji i możliwości rozwoju kwalifikacji przez całe życie (na przykład dostęp do szkół drugiej szansy lub uczenia się przez całe życie), tak by móc dostosowywać się do zmian i zaczynać od nowa na różnych etapach życia.
- Okazywanie solidarności: Europejczyków łączy przywiązanie do solidarności społecznej. Jest ono niezależne od przynależności pokoleniowej, regionu, stopnia zamożności czy też ogólnego poziomu życia w danym państwie członkowskim. Solidarność jest elementem funkcjonowania społeczeństwa europejskiego, stanowi również część składową stosunków, jakie Europa utrzymuje z pozostałymi regionami świata. Rzeczywista równość szans zależy zarówno od dostępu, jak i od solidarności. Solidarność oznacza niesienie pomocy osobom w trudnym położeniu – tym, które nie są w stanie czerpać korzyści z otwartego, szybko zmieniającego się społeczeństwa. Oznacza to wspieranie integracji społecznej, uczestnictwa i dialogu społecznego oraz walkę z ubóstwem. Oznacza to również zapewnianie wsparcia tym, którzy są narażeni na tymczasowe, przejściowe problemy związane z globalizacją i rozwojem technologii.

Za działania na rzecz osiągnięcia tych celów odpowiedzialne są przede wszystkim państwa członkowskie – zarówno na poziomie krajowym, regionalnym, jak i lokalnym. Zakres tych działań jest szeroki i wymaga określenia priorytetów. Z tego właśnie względu przedstawiona poniżej agenda koncentruje się na kluczowych obszarach: młódzież, kapitał ludzki, dłuższe i zdrowsze życie, mobilność, integracja społeczna, walka z dyskryminacją, równość szans, a także uczestnictwo i dialog obywatelski. W obszarach tych działania UE wykazują wyraźną wartość dodaną oraz pełne poszanowanie dla zasad pomocniczości i proporcjonalności. Działania w każdym z tych obszarów przyczyniają się do osiągnięcia trzech celów: możliwości, dostępu i solidarności. Odzwierciedlają one potrzebę innowacji i ewolucji UE w zakresie

sposobu określania ram politycznych, jej prawodawstwa, wspierania spotkań umożliwiających wymianę dobrych praktyk oraz w zakresie stymulowania nowych podejść.

4. ODNOWIONA AGENDA SPOŁECZNA NA RZECZ MOŻLIWOŚCI, DOSTĘPU I SOLIDARNOŚCI: PRIORYTETY

4.1. Dzieci i młodzież przyszłością Europy

Przyszłość Europy zależy od jej młodzieży. Jednakże perspektywy życiowe wielu młodych osób są z góry przekreślone – brak możliwości i dostępu do kształcenia i szkolenia uniemożliwia im pełne wykorzystanie ich potencjału. 19 mln dzieci i młodych osób jest zagrożonych ubóstwem, co roku zaś 6 mln przerywa naukę przed ukończeniem szkoły średniej. Należy podjąć działania w celu przerwania tego błędnego koła, na które składają się: dzieciństwo w ubóstwie, niezdrowy styl życia, złe wyniki w nauce i społeczne wykluczenie dzieci. Wysokie bezrobocie wśród młodych ludzi, zbyt wysoka liczba osób wcześniej przerywających naukę, jak również niepewność zatrudnienia i nierówność zarobków, które dotyczą młodych ludzi, to problemy wymagające rozwiązań. Należy również stawić czoła obawom młodych ludzi, że pomimo tego, że będą pracować dłużej, w podeszłym wieku ich stopa życiowa będzie niższa niż w przypadku poprzednich pokoleń. Wszystkie dzieci powinny otrzymać wykształcenie, które przygotuje je do życia w dzisiejszym świecie i zapewni im równe szanse. Należy je zachęcać do zdobywania kwalifikacji i umiejętności innych niż te, jakie zdobywali ich rodzice, i na wyższym od nich poziomie.

UE może pomóc w rozwijaniu nowych form solidarności międzypokoleniowej i rozwiązywaniu szczególnych problemów, z jakimi w dzisiejszych czasach borykają się młodzi ludzie. Dotyczy to również kwestii związanych z dostępem do kształcenia i szkoleń, rynkiem pracy, gospodarką mieszkaniową i finansami. Europejski pakt na rzecz młodzieży przyjęty przez Radę Europejską w marcu 2005 r. określa wspólne ramy działania UE i państw członkowskich. Komisja będzie kontynuować szereg działań ukierunkowanych na kwestie dotyczące dzieci i młodzieży: uwzględnianie problematyki praw dziecka w działaniach UE, intensyfikowanie wysiłków na rzecz promowania i ochrony praw dziecka⁷, podejmowanie działań dotyczących młodzieży i zdrowia oraz wspieranie bezpiecznego korzystania z Internetu⁸ i nasilenie działań na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego.

⁷ Zob. http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/children/fsj_children_intro_en.htm

⁸ COM(2008) 106, 27.2.2008.

Dalsze działania:

Odnowiona agenda społeczna obejmuje:

- komunikat w sprawie edukacji szkolnej mający na celu wsparcie państw członkowskich w poprawianiu jakości ich systemów kształcenia oraz w osiągnięciu celów dotyczących uczniów przedwcześnie przerywających naukę, likwidacji analfabetyzmu, uczestnictwa w kształceniu na poziomie średnim oraz przygotowania młodych ludzi do uczenia się przez całe życie. Jego opracowanie poprzedziły konsultacje publiczne nad dokumentem „Szkoły dla XXI wieku”. Istotną rolę w zapewnieniu młodym ludziom możliwości odgrywa maksymalizacja wydajności i równości w zakresie podstawowego kształcenia i szkolenia;
- zieloną księgę pt. „Migration and Mobility: challenges for the EU’s educational systems” („Migracje i mobilność: wyzwania dla systemów edukacji UE”).

Następnie, na przełomie lat 2008–2009, Komisja:

- opublikuje komunikat w sprawie rozwijania otwartej metody koordynacji w zakresie młodzieży, w której szczególnie wiele uwagi zostanie poświęconej młodzieży posiadającej mniej możliwości;
- opracuje bardziej wszechstronne podejście do ubóstwa dzieci, oparte na celach ilościowych (zob. sekcja 5.2), zainspirowane europejską strategią integracji i ochrony socjalnej.

4.2. Inwestowanie w ludzi, ilość i jakość miejsc pracy oraz nowe umiejętności

Nowa agenda społeczna stanowi integralną część strategii lizbońskiej i strategii zrównoważonego rozwoju UE. Do najważniejszych zadań, jakie UE może realizować w ramach budowania dobrobytu, należy wspieranie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, ponieważ podstawę dobrobytu stanowi zdrowa gospodarka, a najlepszym sposobem na wyjście z ubóstwa jest praca. Strategia lizbońska oraz unia gospodarcza i walutowa przyczyniają się do tworzenia większej liczby miejsc pracy, dzięki stabilności cen, zmniejszającemu się bezrobociu i zwiększonej wydajności. Prognozy gospodarcze z wiosny 2008 r. przewidują stworzenie w latach 2008–2009 3 mln nowych miejsc pracy, dodatkowych w stosunku do 7,5 mln miejsc pracy, które powstały już w latach 2006–2007. Kluczową rolę w tworzeniu nowych, lepszych miejsc pracy odgrywają małe i średnie przedsiębiorstwa, co zostało jasno wyrażone w niedawno przyjętym dokumencie „Small Business Act” dla Europy⁹.

Kluczową rolę UE w obliczu globalizacji i szybkiego rozwoju technologii jest pomaganie państwom członkowskim w modernizacji ich rynków pracy oraz przewidywanie zmian i restrukturyzacji. W celu złagodzenia zmian w ramach rynku pracy i zapewnienia opłacalności pracy UE przyjęła wspólne zasady flexicurity, czyli modelu elastycznego rynku pracy i bezpieczeństwa socjalnego, oraz ścieżki realizacji tego modelu opierające się na elastycznych i bezpiecznych umowach, uczeniu się przez całe życie, aktywnej polityce rynku pracy oraz nowoczesnych systemach zabezpieczeń społecznych. Komisja we współpracy z państwami

⁹ COM(2008) 394, 25.6.2008

członkowskimi oraz partnerami społecznymi pracuje nad wdrożeniem na poziomie krajowym modelu flexicurity w ramach krajowych programów reform związanych ze strategią lizbońską. W zakresie prawodawstwa ważne jest, aby Parlament Europejski i Rada szybko i pozytywnie przyjęły wnioski dotyczące dyrektyw w sprawie czasu pracy i pracy tymczasowej.

Aby ułatwić wprowadzanie zmian, niezmiernie istotny jest dialog społeczny na poziomie europejskim. Dyrektywa w sprawie europejskich rad zakładowych zapewnia płaszczyznę dialogu pomiędzy pracodawcami i pracownikami, może być również dalej udoskonalana. Tworzone są partnerstwa pomiędzy partnerami społecznymi i władzami publicznymi na rzecz przewidywania zmian i zarządzania nimi.

Fundusze strukturalne oferują wsparcie finansowe dla państw członkowskich, regionów, miast, przedsiębiorstw i obywateli w zakresie przewidywania zmieniających się warunków i dostosowywania się do nich. Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji (EFG), utworzony w 2007 r., zapewnia wsparcie na rzecz szybkiej reintegracji na rynku pracy pracowników zwolnionych ze względu na wynikające z globalizacji zmiany w strukturze handlu. W kilku państwach członkowskich odnotowano już pozytywne wyniki funkcjonowania EFG, jego potencjał można jednak wykorzystać jeszcze lepiej.

Imigracja już teraz odgrywa istotną rolę w wypełnianiu braków na rynku pracy i niedoborów umiejętności. Zapotrzebowanie na migrantów, w szczególności tych posiadających szczególne kwalifikacje, w związku ze zmianami demograficznymi prawdopodobnie wzrośnie. W niedawno opublikowanym komunikacie Komisji w sprawie wspólnej polityki imigracyjnej dla Europy¹⁰ wymieniono kilka inicjatyw mających na celu zapewnienie dobrego zarządzania migracją ekonomiczną w partnerskiej współpracy z państwami członkowskimi oraz w oparciu o wspólnie uzgodnione zasady. Jedną z tych kluczowych zasad jest integracja.

Kształcenie i inwestowanie w tworzenie kapitału ludzkiego jest niezmiernie istotne dla zapewnienia uczestnictwa w rynku pracy i integracji społecznej, a także dla zwiększania konkurencyjności UE. W tym szybko zmieniającym się świecie ludzie potrzebują dostępu do możliwości na różnych etapach życia. Oznacza to, że muszą być gotowi uczyć się przez całe życie i stale odświeżać swe umiejętności, tak aby dostosowywać się do obecnych i przyszłych potrzeb na rynku pracy. Komisja przedstawi inicjatywy w zakresie umiejętności i wspierania państw członkowskich w modernizacji ich systemów kształcenia w ramach określonych Traktatem. Nowe umiejętności – w zakresie przedsiębiorczości, gospodarki niskoemisyjnej, technologii informacyjno-komunikacyjnych – a także podstawowa wiedza w zakresie informatyki, mediów i finansów stanowią część nowoczesnego zestawu umiejętności.

Niezbędne reformy zostaną przeprowadzone w ramach strategii lizbońskiej, która obejmuje europejską strategię zatrudnienia oraz otwartą metodę koordynacji w kształceniu i szkoleniu. Podjęte zostaną również działania na rzecz promowania edukacji z zakresu przedsiębiorczości, e-umiejętności w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych¹¹ oraz edukacji finansowej w UE

¹⁰ COM(2008) 359, 17.6.2008.

¹¹ COM(2007) 496, 7.9.2007.

Dalsze działania:

Jako część tego pakietu Komisja przedstawia następujące dokumenty:

- dyrektywę dotyczącą usprawnienia funkcjonowania europejskich rad zakładowych w celu zapewnienia skutecznego dialogu społecznego na temat działań restrukturyzacyjnych. Odnowionej agendzie społecznej towarzyszą również dokumenty robocze służb Komisji, z których jeden zachęca partnerów społecznych do nasilenia działań na rzecz przewidywania zmian strukturalnych i zarządzania nimi oraz wspiera ich w tych działaniach, a drugi podkreśla wagę umów międzynarodowych na poziomie przedsiębiorstw;

- sprawozdanie dotyczące Europejskiego Funduszu Dostosowania do Globalizacji, zawierające ocenę pierwszego roku jego funkcjonowania. Zostaną w nim wskazane sposoby uproszczenia i usprawnienia procedur oraz zaproponowanych zostanie kilka rozwiązań dla lepszego funkcjonowania EGF.

Następnie, na przełomie lat 2008–2009, Komisja przedstawi:

- inicjatywę „Nowe umiejętności w nowych miejscach pracy”, w której dokona wstępnej oceny rynku pracy i potrzeb w zakresie umiejętności w perspektywie roku 2020, stworzy mapę istniejących instrumentów służących prognozowaniu na poziomie krajowym i europejskim oraz zaproponuje bardziej skuteczne podejście do przewidywania rozwoju sytuacji na rynku pracy i dopasowywania popytu na rynku pracy do podaży za pomocą synergii pomiędzy politykami zatrudnienia, szkolenia i kształcenia;

- zaktualizowane ramy strategiczne do stosowania otwartej metody koordynacji na rzecz europejskiej koordynacji w zakresie kształcenia i szkolenia;

- komunikat w sprawie wielojęzyczności w UE.

4.3. Mobilność

Swobodny przepływ osób stanowi bogate źródło możliwości dla obywateli, przyczyniając się do wzrostu gospodarczego i wzrostu konkurencyjności. Europejczycy są coraz bardziej mobilni. UE dysponuje solidnymi ramami prawnymi, które gwarantują swobodny przepływ pracowników. Co więcej, UE zapewnia też praktyczne wsparcie w ułatwianiu mobilności i usuwaniu potencjalnych przeszkód, w tym również wsparcie dla swobodnego przepływu pracowników w ramach europejskiego planu działania na rzecz mobilności w zatrudnieniu.

Za pomocą wielu różnych międzynarodowych europejskich programów, takich jak program Erasmus, UE wspiera także mobilność studentów i młodzieży. Przyczynia się to do poprawy ich umiejętności językowych i międzykulturowych, zwiększa ich szanse na zatrudnienie i sprawia, że są oni bardziej otwarci na przyszłą mobilność zawodową i geograficzną.

Dyrektywa dotycząca delegowania pracowników odgrywa zasadniczą rolę w promowaniu swobodnego przepływu usług, a jednocześnie zapewnia ochronę pracowników i ich warunków pracy. Delegowanie pracowników z jednego państwa członkowskiego do innego budzi jednak również pewne wątpliwości w zakresie stosowania istniejącego prawodawstwa europejskiego i ustawodawstw krajowych oraz praktyk dotyczących oddelegowanych

pracowników. Komisja przyjęła niedawno zalecenie¹² dotyczące pogłębienia współpracy administracyjnej w celu zwalczania pracy niezgłoszonej i zapewnienia odpowiedniego poziomu zaufania pomiędzy państwami członkowskimi.

Nad niektórymi z tych kwestii ostatnio toczyła się też powszechna dyskusja w związku z wyrokami Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (w sprawach Laval, Viking i Rüffert). Komisja będzie wspierała państwa członkowskie w skutecznym wykorzystywaniu możliwości, jakie oferuje istniejąca dyrektywa dotycząca delegowania pracowników. Jednocześnie, na podstawie szczegółowej analizy wyroków i innych precedensów, Komisja przedyskutuje wszystkie te kwestie z partnerami społecznymi i państwami członkowskimi oraz odniesie się do nich, również w ramach specjalnie zwołanego forum jesienią 2008 r.. Komisja zobowiązała się zagwarantować, że nie będzie sprzeczności pomiędzy podstawowymi wolnościami zapisanymi w Traktacie i ochroną praw podstawowych, oraz że szczegółowo oceni, rozważy i odniesie się do budzących zaniepokojenie problemów, przedstawiając również, w razie potrzeby, wytyczne co do interpretacji.

W tym kontekście Komisja z zadowoleniem przyjmuje wspólne stanowisko wypracowane podczas posiedzenia Rady Ministrów w dniu 9 czerwca 2008 r., zgodnie z którym w odniesieniu do pracowników tymczasowych wprowadza się zasadę równego traktowania od pierwszego dnia, chyba, że partnerzy społeczni postanowią inaczej.

Dalsze działania:

Jako część tego pakietu Komisja:

- zaprasza partnerów społecznych i państwa członkowskie do dyskusji nad kwestiami podniesionymi przez ostatnie wyroki Trybunału i do zorganizowania forum w celu promowania debaty i wymiany dobrych praktyk pomiędzy zainteresowanymi stronami na temat poszanowania praw socjalnych w kontekście zwiększającej się mobilności pracowników. Komisja będzie wspierać państwa członkowskie oraz dyskutować z nimi oraz z partnerami społecznymi o możliwych rozwiązaniach problematycznych kwestii;

- kontynuuje rozwój „piątej swobody” poprzez usuwanie barier w swobodnym przepływie wiedzy, promowanie mobilności szczególnych grup, takich jak: naukowcy¹³, młodzi przedsiębiorcy¹⁴, młodzi ludzie¹⁵ i wolontariusze¹⁶. Komisja będzie również dążyć do zagwarantowania pełnego i ścisłego wdrożenia dyrektywy WE w sprawie wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych¹⁷.

4.4. Dłuższe i zdrowsze życie

Starzenie się społeczeństwa Europy wymaga wprowadzenia rozmaitych rozwiązań w zakresie polityki – od wspierania badań nad tym, jak technologie informacyjne mogą przyczynić się do

¹² Zalecenie Komisji z dnia 3 kwietnia 2008 r. w sprawie pogłębionej współpracy administracyjnej w kontekście delegowania pracowników w ramach świadczenia usług

¹³ COM(2008) 317, 23.5.2008, Lepsze ścieżki kariery i większa mobilność: europejskie partnerstwo na rzecz badaczy

¹⁴ Projekt pilotażowy 2008–2010.

¹⁵ Zielona księga planowana na czerwiec 2009 r.

¹⁶ Wniosek dotyczący zalecenia Rady w dokumencie towarzyszącym.

¹⁷ Dyrektywa 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych.

poprawy zdrowia i dobrego samopoczucia osób starszych, po określenie, jakie reformy systemu opieki zdrowotnej i systemu emerytalnego są konieczne, aby sprostać potrzebom starzejącego się społeczeństwa przy równoczesnym zapewnieniu stabilności finansowania publicznego.

UE powinna ułatwiać powszechny dostęp do opieki zdrowotnej na odpowiednim poziomie. Wzmacnianie praw pacjentów do transgranicznej opieki zdrowotnej stanowi ważny aspekt tej kwestii. Istnieje potrzeba większej przejrzystości w zakresie praw pacjentów. Potrzeba też ram gwarantujących, że państwa członkowskie zachowają zdolność podejmowania decyzji co do swych krajowych systemów opieki zdrowotnej, przy uwzględnieniu konieczności zapewnienia trwałego finansowania. Konieczne jest również wspieranie mobilności pacjentów i specjalistów przez ułatwianie transgranicznej interoperacyjności elektronicznych rejestrów medycznych bez naruszania zasad ochrony danych osobowych.

UE wspiera działania państw członkowskich mające na celu zagwarantowanie stabilności finansowej systemów zabezpieczenia społecznego, w tym systemu opieki zdrowotnej, zagwarantowanie odpowiednich rent i emerytur w przyszłości oraz zachowanie jakości i dostępności usług. W otwartej metodzie koordynacji w tych obszarach stabilność finansowa i dostosowanie do potrzeb społecznych stanowią wspólny cel od 2006 r. Komisja i państwa członkowskie analizują również konsekwencje gospodarcze i budżetowe, jakie pociągną za sobą starzenie się społeczeństwa oraz reformy systemu emerytalnego i systemu opieki zdrowotnej.

Ubóstwo, bezrobocie, niski poziom edukacji, ryzyko genetyczne i niepełnosprawność wiążą się z problemami zdrowotnymi. Europejska strategia zdrowotna¹⁸ przyjęta w październiku 2007 r. podkreśla znaczenie wspólnych wartości powszechności, dostępu do wysokiej jakości opieki, sprawiedliwości i solidarności. Strategia ta przewiduje działania mające na celu sprostanie wyzwaniom związanym ze starzeniem się społeczeństwa europejskiego i pogłębieniem się nierówności w sferze zdrowia. Europejski portal „Zdrowie” oferuje obywatelom i zainteresowanym stronom dostęp do informacji na temat kluczowych zagadnień związanych z ochroną zdrowia.

Strategia na rzecz bezpieczeństwa i higieny pracy przyjęta przez Komisję w 2007 r.¹⁹ pomaga pracownikom dłużej pozostać na rynku pracy poprzez wzmocnienie ochrony przed zagrożeniami w miejscu pracy. Strategia ma na celu zmniejszenie liczby wypadków przy pracy o 25 % do 2012 r.

Dalsze działania:

Komisja przedstawi następujące dokumenty:

- wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie stosowania praw pacjenta w transgranicznej opiece zdrowotnej. Dyrektywa ta ustanowi wspólnotowe ramy dla transgranicznej opieki zdrowotnej w oparciu o orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich. Przyczyni się to do: zapewnienia jasności prawnej w odniesieniu do praw pacjenta; zapewnienia opieki transgranicznej wysokiej jakości, bezpiecznej i wydajnej oraz stworzenia ram współpracy

¹⁸ COM(2007) 630, 23.10.2007.

¹⁹ COM(2007) 62, 21.2.2007.

europiejskiej w pełnym poszanowaniu zasad krajowych systemów i zagwarantowania ich stabilności;

- zalecenie dotyczące transgranicznej interoperacyjności elektronicznych rejestrów medycznych, która ułatwi mobilność pacjentów i specjalistów;

- komunikat dotyczący działań mających na celu sprostanie potrzebom starzejącego się społeczeństwa (komunikat zostanie przedstawiony jesienią 2008 r.). W ramach „Europejskiego planu działania na rzecz komfortowego funkcjonowania osób starszych w społeczeństwie informacyjnym” nowy program dotyczący pomocy dla osób starszych finansowany ze środków UE zgromadzi ponad 600 mln EUR na badania w zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu poprawy jakości życia osób starszych w domu, w miejscu pracy i, ogólnie, w społeczeństwie;

- zaktualizowane sprawozdanie dotyczące wpływu starzenia się na wydatki publiczne (wiosną 2009 r.), a następnie komunikat w sprawie długoterminowej stabilności finansów publicznych (jesienią 2009 r.);

- komunikat w sprawie nierówności w sferze zdrowia (w 2009 r.), stanowiący kontynuację działań w ramach otwartej metody koordynacji w zakresie integracji społecznej i ochrony socjalnej;

- projekt komunikatu i wniosek zalecenia Rady w sprawie bezpieczeństwa pacjentów i jakości usług służby zdrowia, w tym profilaktyki i zwalczania zakażeń nabytych w czasie pobytu w zakładach opieki zdrowotnej, oraz komunikat w sprawie telemedycyny i innowacyjnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w zarządzaniu chorobami przewlekłymi.

- zieloną księgę w sprawie pracowników sektora opieki zdrowotnej UE, których rola w świadczeniu wysokiej jakości usług zdrowotnych jest kluczowa. Zielona księga zajmie się wyzwaniem, jakie wynikają ze starzenia się społeczeństwa, mobilności i rozwoju technologii, zostaną w niej również przedstawione sposoby rozwiązania związanych z nimi problemów.

4.5. Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym

Około 78 mln Europejczyków, czyli 16 % społeczeństwa UE, jest zagrożonych ubóstwem. Zagrożenie to w jeszcze większym stopniu dotyczy dzieci. Ubóstwo dotyka zwłaszcza osoby bezrobotne, niepełnosprawne i starsze, a w szczególnej mierze zagrożenie to dotyczy kobiet. Nawet zatrudnienie nie chroni przed ubóstwem – ubóstwo osób posiadających pracę staje się coraz poważniejszym problemem, jako że zagrożonych ubóstwem jest już około 8 % osób zatrudnionych. W krajowych systemach zabezpieczeń społecznych i systemach podatkowych istnieją pewne bariery i zniechęcające czynniki finansowe, które nie pozwalają pewnym grupom na uzyskanie pełnego dostępu do zatrudnienia, szkolenia, kształcenia, mieszkań i opieki zdrowotnej lub je demotywuja. W ramach walki z ubóstwem UE wspomaga koordynację działań na rzecz promocji aktywnej integracji, w tym integracji na rynku pracy, opłacalności pracy i uczenia się przez całe życie, w szczególności wśród osób, które najbardziej oddaliły się od rynku pracy. Komisja prowadzi również działania w celu zagwarantowania, że zasady jednolitego rynku i konkurencji ułatwią rozwój dostępnych i stabilnych usług socjalnych na dobrym poziomie, w tym usług świadczonych przez przedsiębiorstwa gospodarki społecznej (np. spółdzielnie, przedsiębiorstwa oparte na zasadzie zobowiązań wzajemnych).

Dalsze działania:

Komisja przedstawia pierwsze dwuletnie sprawozdanie w sprawie usług socjalnych użyteczności publicznej jako część pakietu i w latach 2008–2009 wykona następujące działania:

- przedstawi wniosek zalecenia w sprawie aktywnej integracji, w którym ujęte zostaną kwestie wsparcia w zakresie uzyskiwania dochodów, powiązań z rynkiem pracy oraz lepszego dostępu do usług dobrej jakości. Rok 2010 planowany jako rok integracji i walki z ubóstwem będzie okazją do odnowienia zobowiązania politycznego ze strony UE i państw członkowskich dotyczącego realizacji tych podstawowych celów Traktatu WE;
- nada nowy kształt europejskiemu programowi pomocy żywnościowej dla najuboższych w Europie i znacząco poszerzy jego zakres. W 2006 r. w ramach tego programu dostarczono żywność ponad 13 mln osób, a jego znaczenie w kontekście wzrostu cen żywności rośnie;
- podejmie inicjatywy mające na celu zlikwidowanie rozłamu informatycznego poprzez poprawę umiejętności informatycznych, przyspieszenie tempa budowy sieci szerokopasmowych na obszarach o niskiej podaży usług²⁰ oraz zapewnienie osobom niepełnosprawnym lepszego dostępu do społeczeństwa informacyjnego²¹. Planowane są również działania na rzecz promowania integracji finansowej, tak aby każdy obywatel UE miał dostęp do podstawowych usług bankowych.

4.6. Walka z dyskryminacją

Dążenie do celu, jakim jest zapewnienie możliwości, oznacza systematyczną walkę z dyskryminacją, rasizmem i ksenofobią. Dodatkowo, oprócz funkcjonującej już od lat ochrony prawnej przed dyskryminacją ze względu na płeć, UE posiada prawodawstwo zakazujące dyskryminacji ze względu na religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek i orientację seksualną w zakresie zatrudnienia oraz dyskryminacji ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne w zakresie zatrudnienia, edukacji, ochrony socjalnej i dostępu do towarów i usług. Uzupełnieniem tych ram prawnych jest kluczowy element niniejszej odnowionej agendy społecznej – wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie walki z dyskryminacją ze względu na religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną oraz wdrażania zasady równego traktowania poza obszarem zatrudnienia.

UE aktywnie angażuje się w walkę z rasizmem i ksenofobią i zachęca Radę do formalnego przyjęcia decyzji ramowej w sprawie rasizmu i ksenofobii, w sprawie której porozumienie polityczne uzyskano w kwietniu 2007 r.

Już od pięćdziesięciu lat UE promuje równość płci (stanowiącą jedną z jej podstawowych wartości) poprzez tworzenie całościowych ram prawnych. Poprzez Europejski Fundusz Społeczny UE inwestowała w zwiększanie uczestnictwa kobiet w rynku pracy. Wskaźnik

²⁰ COM(2006) 129, 20.3.2006.

²¹ COM(2007) 694, 8.11.2007.

zatrudnienia kobiet wzrósł z 54,3 % do 57,2 % w latach 2001–2006, a osiągnięcie docelowej wartości 60 % do 2010 r. jest całkowicie realne. Jednak nierówności wciąż się utrzymują, co przejawia się w zróżnicowaniu płac ze względu na płeć. Kobiety nadal w niewystarczającym stopniu uczestniczą w procesach decyzyjnych w zakresie polityki i gospodarki²².

Dalsze działania:

Jako część tego pakietu Komisja przedstawia:

- wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie walki z dyskryminacją ze względu na religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną oraz wdrażania zasady równego traktowania poza obszarem zatrudnienia. Komisja będzie również kontynuować działania o charakterze nielegislacyjnym mające na celu promowanie równości w bliskiej współpracy z państwami członkowskimi, społeczeństwem obywatelskim i partnerami społecznymi²³;
- sprawozdanie dotyczące instrumentów i polityki UE na rzecz europejskiej społeczności Romów (zob. sprawozdanie towarzyszące).

W ramach przyszłych działań Komisja:

- wzmocni integrację perspektywy płci (włączenie w główny nurt) w poszczególnych aspektach polityki i działań UE, również w obszarach objętych niniejszą odnowioną agendą społeczną, zgodnie z zobowiązaniami podjętymi w ramach unijnego planu działań na rzecz równości kobiet i mężczyzn (2006-2010) oraz europejskiego paktu na rzecz równości płci;
- przedstawi w 2008 r. sprawozdanie w sprawie wdrażania tego planu działań, a w roku 2010 przedstawi ocenę i strategię działań monitorujących;
- rozważy przedstawienie wniosków legislacyjnych we wrześniu 2008 r. w celu poprawy sytuacji w zakresie godzenia życia prywatnego i zawodowego przez poprawę uregulowań w zakresie form urlopu rodzicielskiego (urlop ojcowski, urlop adopcyjny i urlopy na opiekę nad rodzicami) i wzmocnienie ochrony kobiet ciężarnych;
- będzie kontynuowała działania na rzecz zniesienia różnicy w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn, zgodnie z komunikatem przyjętym w lipcu 2007 r.²⁴, w szczególności poprzez poszukiwanie sposobów udoskonalenia ram prawnych i metod ich wdrażania, pełne wykorzystywanie europejskiej strategii na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, zachęcanie pracodawców do przyjęcia zasady równości wynagrodzeń oraz wspieranie wymiany dobrych praktyk na poziomie Wspólnoty;
- opublikuje we wrześniu 2008 r. sprawozdania w sprawie celów z Barcelony dotyczących dostępności placówek opieki nad dziećmi;
- w ramach otwartej metody koordynacji położy nacisk na zmniejszanie odsetka kobiet zagrożonych ubóstwem, w szczególności w odniesieniu do kobiet starszych;

²² Udział kobiet i mężczyzn w podejmowaniu decyzji w 2007 r, Komisja Europejska, 2008 r.

²³ Zob. towarzyszący komunikat pt. „Niedyskryminacja i równość szans: odnowione zobowiązanie”.

²⁴ COM(2007) 424, 18.7.2007.

- podjęcie działań mające na celu zniesienie różnicy między kobietami i mężczyznami w zakresie przedsiębiorczości (obecnie w Europie kobiety stanowią jedynie 31 % przedsiębiorców).

4.7. **Możliwości, dostęp i solidarność w kontekście międzynarodowym**

UE współpracuje z krajowymi i międzynarodowymi partnerami w celu promowania wysokich standardów ochrony socjalnej pracowników, konsumentów i środowiska. Skoordynowane działania UE przyczyniają się do kształtowania agendy międzynarodowej i wykorzystania pozytywnych skutków globalizacji i zarządzania zmianą. Komisja będzie zwracać coraz większą uwagę na rozpowszechnianie swojej polityki społecznej poza UE oraz na globalne skutki społeczne jej polityki wewnętrznych.

Komisja będzie rozwijać swoją współpracę z krajami kandydującymi i potencjalnymi krajami kandydującymi w dziedzinie polityki społecznej i w dziedzinach pokrewnych²⁵. Komisja włączy się w międzynarodowe działania promujące społeczny wymiar globalizacji. Komisja będzie również kontynuować dążenie do dialogu politycznego w dziedzinie zatrudnienia i spraw społecznych na forach dwustronnych i regionalnych, w tym z państwami partnerskimi objętymi europejską polityką sąsiedztwa oraz z gospodarkami wschodzącymi. Komisja zagwarantuje, że jej polityka stosunków zewnętrznych, handlu i rozwoju w jak najszerszym stopniu przyczynią się do promocji możliwości, dostępu i solidarności poza granicami UE.

Komisja ujmie kwestie godnej pracy i zagadnienia społeczne w umowach między UE i krajami trzecimi oraz wzmocni społeczny wymiar handlu i polityk z nim związanych (w tym poprzez ogólny system preferencji i w ramach negocjacji umów o wolnym handlu). Polityka rozwoju i polityka zewnętrzna oraz pomoc również zostaną wykorzystane do wsparcia rozwoju systemów zabezpieczeń społecznych i modernizacji rynków pracy, będą również stanowić wkład w międzynarodowe działania dotyczące społecznego wymiaru globalizacji i zmian klimatycznych.

Dalsze działania:

Komisja odnawia swoje zobowiązanie do promowania agendy międzynarodowej w zakresie godnej pracy, w tym w ramach współpracy z Międzynarodową Organizacją Pracy (MOP) i innymi partnerami oraz poprzez mobilizację wszystkich stosownych dziedzin polityki UE (zob. towarzyszące sprawozdanie dotyczące postępów poczynionych od 2006 r.). Komisja wzywa również wszystkie państwa członkowskie, aby dawały przykład, ratyfikując i wdrażając konwencje MOP, które zostały przez MOP uznane za aktualne.

Komisja będzie kontynuować promowanie odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw we współpracy z wszystkimi zainteresowanymi stronami.

5. **ODNOWIONA AGENDA SPOŁECZNA NA RZECZ MOŻLIWOŚCI, DOSTĘPU I SOLIDARNOŚCI: INSTRUMENTY**

Ocena realiów społecznych potwierdziła, że obywatele i zainteresowane strony oczekują od UE wnoszenia wartości dodanej w rozwój społeczny przy równoczesnym uwzględnieniu

²⁵ Zob. np. komunikat Komisji „Bałkany Zachodnie: wzmocnienie perspektywy europejskiej”, COM(2008) 127, 5.3.2008.

zasad pomocniczości, proporcjonalności i różnorodności. UE będzie kontynuowała te działania za pomocą instrumentów określonych w Traktacie WE (prawodawstwo, dialog społeczny, otwarta metoda koordynacji, finansowanie ze środków UE, zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego) oraz poprzez wykorzystanie efektu synergii pomiędzy nimi w ramach wszechstronnego podejścia i „inteligentniejszego zestawu” narzędzi politycznych. Pod tym względem istotną rolę odgrywa również koordynacja i nadzór polityki gospodarczej i budżetowej.

5.1. Prawodawstwo UE

UE zbudowała solidne ramy prawne dla dobrobytu Europejczyków poprzez ustanowienie i umocnienie ich praw jako obywateli, konsumentów i pracowników w wielu obszarach, w tym w obszarze mobilności, zdrowia i bezpieczeństwa, zabezpieczeń społecznych, warunków pracy, informacji i konsultacji, równości płci i niedyskryminacji.

W niektórych przypadkach rozwiązaniem może być wprowadzenie nowych przepisów na poziomie UE, o ile istnieje powszechna zgoda co do ich stosowności i przekonujące dowody na wartość dodaną z nimi związaną. Istniejące prawodawstwo będzie wymagało uaktualnienia i uproszczenia w związku z pojawianiem się nowych zagadnień (np. w dziedzinie dyskryminacji, zdrowia i bezpieczeństwa), jak również wobec nowych form organizacji pracy (np. europejskie rady zakładowe, godzenie życia zawodowego i rodzinnego) oraz w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (np. czas pracy, zabezpieczenia społeczne, transgraniczna opieka zdrowotna).

Istniejące przepisy muszą być skutecznie stosowane i egzekwowane. Problemy związane z nieprawidłowym wdrażaniem często wynikają z braku wiedzy lub niewystarczającej koordynacji i współpracy między władzami krajowymi. Komisja będzie współpracować z państwami członkowskimi, partnerami społecznymi i innymi podmiotami w celu zaradzenia tym problemom zgodnie z komunikatem Komisji „Skuteczna Europa – stosowanie prawa wspólnotowego”²⁶ oraz w ramach wspierania obywateli i przedsiębiorstw w związku z Przeglądem jednolitego rynku.

5.2. Dialog społeczny

Europejski dialog społeczny, stanowiący jeden z filarów europejskiego modelu społecznego, odgrywa istotną rolę w tworzeniu polityki UE. Zapisane w Traktacie WE prawo partnerów społecznych do wyrażenia opinii przed podjęciem przez Komisję jakiegokolwiek inicjatywy w zakresie zatrudnienia lub spraw społecznych, prawo do prowadzenia negocjacji w sprawie propozycji Komisji, czy też do zawierania autonomicznych umów z własnej inicjatywy, przyniosło wiele pozytywnych rezultatów, takich jak. umowy partnerów społecznych w dziedzinie urlopów rodzicielskich, przemocy i stresu w pracy, pracy na odległość oraz konwencji MOP dotyczącej marynarzy. Dokument roboczy służb Komisji w sprawie pracy na odległość i wniosek umowy partnerów społecznych w sprawie konwencji morskiej MOP wchodzi w skład niniejszego pakietu.

Komisja wzywa partnerów społecznych do pełnego wykorzystywania możliwości, jakie oferuje europejski dialog społeczny. Biorąc pod uwagę wiedzę i doświadczenie, jakimi dysponują, to właśnie partnerzy społeczni najlepiej mogą śledzić zmiany realiów

²⁶ COM(2007) 502, 5.9.2007.

społecznych, odgrywają oni również szczególną rolę w tworzeniu rozwiązań. UE będzie nadal działać na rzecz ułatwienia dialogu społecznego, w tym na poziomie sektorów/przemysłu oraz na rzecz wdrażania przez partnerów społecznych europejskich porozumień ramowych w poszczególnych państwach.

5.3. Otwarta metoda koordynacji

Otwarte metody koordynacji (ang. *open method of coordination* – OMC) są kluczowe dla agendy społecznej UE, jako że pomogły państwom członkowskim w stworzeniu wspólnej wizji wyzwań w dziedzinie społecznej, wspierały chęć do współpracy i wzajemnego uczenia się ze swoich praktyk, stworzyły nową dynamikę pogłębiania i wdrażania reform, przyczyniły się do promocji podejmowania decyzji politycznych bardziej opartych na faktach oraz ukierunkowały UE w stronę większej otwartości, przejrzystości i uczestnictwa.

Pierwsza europejska strategia zatrudnienia, której realizacja rozpoczęła się w 1997 r., przyczyniła się do stworzenia lepszych i liczniejszych miejsc pracy, a co za tym idzie, do wzrostu realnego dobrobytu. Otwarta metoda koordynacji w kształceniu i szkoleniu, której wdrażanie rozpoczęto w 2002 r., wniosła wartościowy wkład we wspieranie państw członkowskich w tworzeniu ich polityk i strategii w dziedzinie uczenia się przez całe życie. Wyniki zastosowania otwartej metody koordynacji w sprawie ochrony socjalnej i integracji społecznej (zwanej dalej „społeczną OMC”) w obszarach wykraczających poza kompetencje Wspólnoty (np. emerytury, zasiłki rodzinne i świadczenia z tytułu niepełnosprawności, opieka zdrowotna i opieka długoterminowa) wykazują, że proces ten stanowi niezbędne uzupełnienie prawodawstwa UE. Pokazuje to, w jaki sposób dobrowolna współpraca pomiędzy państwami członkowskimi przy wsparciu ze strony UE może nadać konkretny wydźwięk zasadzie pomocniczości w ich wspólnych wysiłkach na rzecz walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz zapewnić stworzenie nowoczesnych, stabilnych i sprawiedliwych systemów zabezpieczenia społecznego.

Ilościowe cele i wskaźniki okazały się niezbędne dla stymulowania i monitorowania postępów na poziomie europejskim i krajowym. Przygotowanie strategii lizbońskiej na okres po roku 2010 zapewni możliwość przeglądu postępów w realizacji celów i zbadania, czy należy postawić jeszcze ambitniejsze cele (takie jak wyższe wskaźniki zatrudnienia osób młodych, starszych pracowników i kobiet). Należy rozważyć również wprowadzenie lub aktualizację celów w innych obszarach OMC (np. procent PKB inwestowany w kapitał ludzki; zmniejszenie ubóstwa, w szczególności ubóstwa dzieci; podnoszenie poziomu wykształcenia, ustalenie celów reformy systemu emerytalnego, systemu opieki zdrowotnej i długoterminowej), tak aby odzwierciedlały odnowione zobowiązanie do wykonania postanowień zawartych w odnowionej agendzie społecznej. W tym kontekście niezbędne będą dane statystyczne, które zostaną opracowane we współpracy z Eurostatem oraz europejskim systemem statystycznym.

Dalsze działania:

W ramach przyszłych działań Komisja:

- zgłosi wniosek o umocnienie i wykorzystanie pełnego potencjału społecznej OMC poprzez wprowadzenie niektórych procedur i metod działania wykorzystywanych w ramach strategii lizbońskiej w celu zwiększenia politycznego zaangażowania i widoczności (m.in. przez określanie celów ilościowych), umocnienia powiązań z innymi dziedzinami polityki, poszerzenia zestawu narzędzi analitycznych i rozwijania wiedzy oraz stymulowania monitoringu, wzajemnego uczenia się i wzajemnej weryfikacji przez państwa członkowskie (zob. dokument towarzyszący);

- rozważy zgłoszenie wniosku dotyczącego zalecenia w sprawie aktywnej integracji (zob. pkt 4.5).

Wnosząc z oceny realiów społecznych, coraz bliżej jest do porozumienia co do tego, że PKB jako miara wyników gospodarczych nie wystarcza, by skutecznie ukierunkowywać polityczne odpowiedzi na współczesne problemy. Komisja będzie wspierać rozwój celów dotyczących dobrobytu wykraczających poza PKB.

5.4. Finansowanie ze środków UE

Polityka spójności i fundusze strukturalne w znacznym stopniu przyczyniają się do promocji możliwości, dostępu i solidarności, umacniając zarówno konkurencyjność, jak i spójność społeczną. W ramach bieżącego okresu programowania na lata 2007–2013 ze środków polityki spójności i, w szczególności, z Europejskiego Funduszu Społecznego na zwiększanie zdolności przedsiębiorstw i pracowników do przewidywania zmian i zarządzania nimi zostanie przeznaczonych około 14 mld EUR; na poprawę jakości kształcenia i szkoleń zostanie przeznaczonych około 26 mld EUR; na zwiększanie zatrudnienia, w tym na walkę z dyskryminacją –około 30 mld EUR, na inwestycje w ochronę zdrowia – 5 mld EUR oraz na zwiększenie zatrudnienia migrantów i wspieranie ich integracji społecznej – 1,2 mld EUR. Co więcej, integrację nowych migrantów w państwach członkowskich wspiera również Europejski Fundusz na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich (2007-2013). Komisja współpracuje z państwami członkowskimi, aby zapewnić jak najlepsze wykorzystanie tych inwestycji, oraz w celu wsparcia w szczególności priorytetów polityki zgodnych ze strategią lizbońską. Jak wyjaśniono powyżej (zob. pkt 4.2), zadaniem Europejskiego Funduszu Dostosowania do Globalizacji (EGF) jest wspieranie pracowników zwolnionych w związku z procesami globalizacji.

Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji (EFRG) oraz Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) również stanowią wkład w realizację europejskiej agendy społecznej, gwarantując zaopatrzenie w żywność dobrej jakości w dostępnych cenach, zwiększając konkurencyjność rolnictwa, leśnictwa i sektora przetwórstwa żywności oraz warunki zatrudnienia w tych branżach, poprawiając jakość życia na obszarach wiejskich oraz zwiększając ogólne możliwości zatrudnienia na tych obszarach.

Program na rzecz zatrudnienia i solidarności społecznej PROGRESS na lata 2007–2013²⁷ wspomaga zastosowanie prawa UE, tworząc wspólne rozumienie celów i priorytetów UE oraz wzmacniając partnerstwa między kluczowymi stronami w UE i w poszczególnych państwach. Programy „Uczenie się przez całe życie” i „Młodzież w działaniu” wspierają odpowiednio rozwój kształcenia i szkoleń na dobrym poziomie oraz integrację społeczną młodych ludzi, zgodnie z celami politycznymi otwartej metody koordynacji. Do rozwoju polityki opartej na wiedzy i doświadczeniu przyczyni się również większe zaangażowanie społeczności naukowców i umocnienie powiązań z innymi realizowanymi programami badawczymi, wspierane przez program ramowy w zakresie badań na lata 2007–2013.

5.5. Partnerstwo, dialog i komunikacja

Możliwości, dostęp i solidarność dla wszystkich można osiągnąć poprzez partnerstwo pomiędzy instytucjami europejskimi, państwami członkowskimi, władzami regionalnymi i lokalnymi, partnerami społecznymi, społeczeństwem obywatelskim i innymi zainteresowanymi stronami, a w stosownych przypadkach, również z partnerami zewnętrznymi.

Organizacje społeczeństwa obywatelskiego działają jako pomost pomiędzy Unią Europejską, państwami członkowskimi i obywatelami. Komisja nadal będzie wspierać kompetencje organizacji pozarządowych w zakresie działania na poziomie UE i aktywnego uczestnictwa w opracowywaniu i wdrażaniu polityki UE.

Również przedsiębiorstwa, w bliskiej współpracy z innymi zainteresowanymi stronami, mogą aktywnie uczestniczyć w realizacji celów odnowionej agendy społecznej, na przykład w dziedzinach, takich jak integracja społeczna czy podnoszenie kwalifikacji.

Obywatele, przedsiębiorstwa i inne zainteresowane strony powinni mieć lepszy dostęp do informacji na temat możliwości, jakie oferuje Unia Europejska, w ramach istniejących usług, takich jak portal mobilności zawodowej EURES, SOLVIT, system wymiany informacji w ramach rynku wewnętrznego, sieć Enterprise Europe Network, portale: Europe Direct, Twoja Europa itd. Przygotowywany jest również punkt pomocy ds. jednolitego rynku, który poszerzy zakres dostępnych informacji i zwiększy ich dostępność²⁸.

Komisja będzie nadal promować udział obywateli, zwłaszcza w kontekście Europejskiego Roku Dialogu Międzykulturowego 2008. Wyniki osiągnięte w ramach tego wydarzenia powinny przynieść trwałe zmiany, które będą kontynuowane w ramach stosownych działań politycznych i programów UE.

W trakcie wprowadzania w życie odnowionej agendy społecznej Komisja będzie nadal zwracać się do obywateli i zainteresowanych stron z prośbą o wyrażenie opinii.

5.6. Zagwarantowanie, że wszystkie dziedziny polityki przyczyniają się do promowania możliwości, dostępu i solidarności

Stworzenie narzędzi monitorowania opartych na faktach stanie się istotnym sposobem zapewnienia, że wszystkie dziedziny polityki UE odzwierciedlają cele związane z promowaniem możliwości, dostępu i solidarności. Obecnie obowiązujący Traktat wymaga, by

²⁷ http://ec.europa.eu/employment_social/progress/index_en.html

²⁸ SEC(2005) 985, 20.7.2005.

wszystkie działania Wspólnoty Europejskiej „zmierzały do zniesienia nierówności oraz wspierania równości mężczyzn i kobiet”²⁹. Powszechnie przyjmuje się, że UE powinna uwzględniać cele polityki społecznej oraz potrzebę walki z wszelkimi formami dyskryminacji przy definiowaniu i wdrażaniu wszystkich pozostałych aspektów swojej polityki. W ramach swoich działań w zakresie oceny Komisja nadal będzie poddawać wszystkie główne nowe inicjatywy szczegółowej analizie pod kątem ich wpływu na społeczeństwo. Rada ds. Oceny Skutków nadal będzie dopilnowywać, aby potencjalne skutki społeczne i dotyczące zatrudnienia były dokładnie rozpatrywane jeszcze przed złożeniem wniosków. W ramach oceny aktualnych środków politycznych Komisja poświęci więcej uwagi na ich oddziaływanie społeczne.

Już teraz UE wspiera podejście oparte na szczegółowym rozpatrywaniu wpływów społecznych przy opracowywaniu prawa i środków dotyczących rynku wewnętrznego. I tak na przykład zasady UE dotyczące zamówień publicznych pozostawiają władzom wiele możliwości uwzględniania aspektów społecznych przy wyborze najlepszej oferty³⁰. Nowe inicjatywy, takie jak monitorowanie rynku dystrybucji detalicznej, w tym cen i jakości podstawowych towarów, mogą mieć korzystne skutki w sferze społecznej.

6. WNIOSKI

Nowe realia społeczne wymagają nowych rozwiązań. Zmiany przebiegają szybko, a polityka musi dotrzymać im kroku, zapewniając innowacyjne i elastyczne rozwiązania problemów związanych z globalizacją, postępem technologicznym i zmianami demograficznymi.

Niniejsza odnowiona agenda społeczna stanowi takie właśnie rozwiązanie – pokazuje bowiem, w jaki sposób cele dotyczące możliwości, dostępu i solidarności można przełożyć na konkretne działania. Stanowi ona całościowe rozwiązanie polityczne, uzupełniające strategię lizbońską i świadczące o zaangażowaniu w osiągnięcie wyników dla obywateli. Agenda pokazuje, że wartości europejskie pozostają w centrum polityki UE i stanowią nieodłączną część odpowiedzi UE na globalizację. Odzwierciedla silne zaangażowanie Komisji w odniesieniu do spraw społecznych, które już w 2005 r. ustanowiono jednym z celów strategicznych, oraz stanowi znaczący wkład w szersze działania mające na celu stworzenie silnej, społecznie odpowiedzialnej i bezpiecznej Unii. Niniejsza agenda, jak również działania i instrumenty w niej ujęte, zostaną poddane przeglądowi wraz ze strategią lizbońską za okres po 2010 r.

Komisja apeluje do Rady i Parlamentu Europejskiego o odnowienie ich zobowiązania do wzmocnienia wymiaru społecznego Unii Europejskiej przez poparcie niniejszej odnowionej agendy społecznej oraz zatwierdzenie towarzyszących jej wniosków legislacyjnych.

²⁹ Artykuł 3, Traktat WE.

³⁰ Podręcznik dotyczący odpowiedzialności społecznej w dziedzinie zamówień publicznych, który Komisja opublikuje w 2009 r., dostarczy w tej kwestii szczegółowych wytycznych i praktycznych przykładów.